

A kutatások új tervei

Beszélgetés a tudományegyetem rektorhelyettesével

A József Attila Tudományegyetemen az intézetek, tanszékek tudományos kutatói elkészítették az 1972-től 1975-ig terjedő időszakra terveiket. Ezekről érdeklődtünk dr. Csákány Béla tudományos rektorhelyettesétől.

— Milyen főbb irányelvek határozzák meg a következő három évben a József Attila Tudományegyetem kutatómunkáját? Hogyan készültek el intézeteik tervei?

— Továbbra is a tudománypolitikai irányelvek szellemében tevékenykedünk, amelyek azt célozzák, hogy minél hatékonyabbá tegyük tudományos kutatómunkánkat. Terveink elkészítésénél eleve bizonyos struktúrát adtak a közeptávú kutatási feladatok és a kormányzaton kiemelésre javasolt kutatási főirányok. Tanszékeink biztatást kaptak arra, hogy a kiemelt kutatási feladatokba kapcsolódjanak be, folytassanak tárgyalásokat az egyes témakörökért felelős koordináló intézetekkel, s így készítsék el saját terveiket. Az ilyen módon megtörtént trevezés biztosítja arra, hogy a következő három évben tanszékeink kutatómunkája az országos és területi kutatómunkáknak szerves részévé váljék.

— Melyek azok a kiemelt témakörök, amelyeknek tudományos kutatásába az egyetem intézetei bekapcsolódnak, s ebből következően milyen feladatok várnak a JATE kutatóira?

— Örvendetesnek mondható, s a városunkban, az egyetemünkön folyó tudományos kutatás elismerését, megbecsülését bizonyítja az a tény, hogy a kormányzaton kiemelésre javasolt kutatási főirányok egyikében — nevezetesen a szilárdtestek kutatása terén — felelős koordináló szerep is vár kutatóinkra. A magyar híradástechnika továbbfejlesztéséhez szükséges szilárdtest-kutatásokban egyetemünk Kísérleti Fizikai Intézetére (az MTA Luninisz-cencia és Félvezető Tanszéki Kutató Csoportjára) jelentős feladatok várnak. Ugyanebben a témában foglalkozásokat végezni Általános és Fizikai Kémiai In-

tézetünk a kromvegyületek tulajdonságaira vonatkozó szilárdtest fizikai vizsgálataival. Biológusaink az életfolyamatok szabályozásának mechanizmusát kutatók, szoros együttműködéssel az MTA Szegedi Biológiai Központjával. A fotószintézis, a növényi hormonok vizsgálata, a rovtársulások kutatása valószínűleg már a közeljövőben olyan eredményekre vezethet, amelyeknek gyakorlati alkalmazása hozzájárul a környék mezőgazdaságának fejlődéséhez.

Állam- és Jogtudományi Karunk a közigazgatás fejlesztésének komplex tudományos megalapozásában vállal részt. A Büntetőjogi Tanszék a hivatali korrupciós bűncselekményekkel foglalkozik, az Államjogi Tanszék dr. Kovács István professzor vezetésével a magyar alkotmányfejlődés problémáit vizsgálja. Ugyancsak kiemelt témával, a szocialista vállalatokkal foglalkozik a Polgárijogi Tanszék. A szocialista vállalatok működésével felmerülő olyan jogi kérdések megoldásán dolgoznak, mint például a minőségvédelem, a vállalatok közötti szerződésekkel kapcsolatos felelősség, a felfedezői jog. Ebben a témakörben tevékenykedik Politikai Gazdaságtan Tanszékünk kollektívája is, amely a szövetkezetek közigazgatási problémáit vizsgálja.

Szeged országos, sőt nemzetközi központjává kezd válni a számítástechnika orvosi alkalmazásának. Elsősorban olyan feladatokot végzünk e témakörben — a Szegedi Orvostudományi Egyetem kutatóival együttműködve — mint például az élő szervezetek viselkedésének gépi utánzása; az orvosi diagnosztika, a közegészségügyi feladatok ellátása közben felmerülő számítástechnikai problémák megoldására alkalmas egységes programozás kialakítása.

Az ember és természeti környezetének (a bioszférának) védelmét tanulmányozzák szerves vegyészaink. A Gyógyszeripari Kutató Intézet és a Kőbányai Gyógyszergyár számára állítanak elő alapanyagokat. Kiemelkedően fontos témá-

juk a biológiailag aktív petroleumtermékek előállítására, amelyeknek nemzetközileg elismert szakértője dr. Kovács Kálmán professzor. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság kiemelt petrokémiai kutatási témájába kapcsolódik be Szerveskémiai Intézetünk, az Általános és Fizikai Kémiai Intézetünk és az Alkalmazott Kémiai Intézetünk.

Jelentős feladatok várnak társadalomtudományokkal foglalkozó kutatóinkra is. Sokat vállaltak „A társadalmi tudat alakulása Magyarországon 1945–1970” címmel megjelölt, kormányzaton kiemelt kutatási témában. Társadalmunk rétegződésének mozgató erőt, a munkássztyály és a paraszt-ság életszínvonalának alakulását vizsgálja a Statisztikai Tanszék és a Politikai Gazdaságtan Tanszék. A mai falu társadalmi szerkezetének átalakulásával, a paraszti életmód és tudat változásaival foglalkozik a Néprajzi Tanszék, az Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék és a Tudományos Szocializmus Tanszék. A Neveléstudományi Tanszék a család helyzetét, az értelmiség problémáit, a Pszichológiai Tanszék a szocialista munkaerőkölcsér-kérdéseit vizsgálja. A magyar irodalom és művészetek másfél évtizedes fejlődésével, a szomszédos országok magyarságával való kulturális kapcsolatok kérdéseivel foglalkozik az I. és II. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék. Az Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszék a népköztársaságunk ellen irányuló antikomunista törekvések ideológiai koncepcióit vizsgálja.

Tudományos kutatómunkánk tervezésének mostani módja, a kijelölt főbb feladatokban a szegedi és országos intézményekkel való együttműködésünk a jövőben a korábbinál jobban biztosítja egyetemünk kutatómunkájának eredményességét és eredményeinek gyakorlati felhasználhatóságát — fejezte be tájékoztatását dr. Csákány Béla.

Szabó Magdolna

Munkásasszony hűsége

Azt mondják a gyárban: három évtizedes munka visz-szavonhatatlanul minősít Ennyi idő alatt mindenki megnyilatkozik; s akit ezután becsülnék — annak komoly, igaz oka van.

A Szegedi Gyufagyár tágas műhelyében ezt az okot akartam megadni Szögi Imrénétől.

17 ÉVESEN KEZDTE

— Ilyen történetet biztos sokat hallhatok, igaz? — Igen, mondja elmiért? — Nagyon nehezen éltünk, s én sosem tudtam ebbe belenyugodni. Apám eljárt a szakszervezetbe, már a háború előtt is, vasárnap pedig kihozták a Népszavát. Hangosan olvasták a cikkeket. Mi gyerekek meg figyeltünk, tanultunk. Az, hogy erre az oldalra álltam, egészen törvénytörés volt. Az akkori elhatározás végigkísért a huszonhét esztendőm keresztlé, kis és nagy próbákon éppen úgy, mint otthon, a magánéletben. 1948-ban munkásembert szerettem meg, s hozzá mentem feleségül. Ugyanúgy gondolkodik mint én, ő is a párt tagja, megértjük egymást — anélkül, hogy ezt minden nap megfogalmaznánk. Férjem, Szögi Imre a gyufagyárban egy hámozógépen dolgozik, én a csomagolóban. Mindkettőnk feladata ugyanaz: becsületesen dolgozni, s ezt nagyon komolyan vesszük. Tudom, nem valami nagy cél becsületesen gyufát gyártani — nem is olyan, amiről sokat lehetne beszélni — nekünk ez az első. A mi életünk is ilyen egyszerű. A munkánk összefügg a legbelsőbb gondolatainkkal. A munkahely az otthonunkkal (Szikra-lakásban lakunk) — a barátokkal, az elvtársakkal, a rokonokkal. Már sokszor azon vettük észre magunkat, hogy többszám-ban beszélünk. Talán a nagy család, talán az évek hozták így: a „nekem jó, nekem rossz” — helyett mindig nekünk jó, nekünk rosszra mondunk, értünk, érzünk. Gyárban, otthon, az elvtársakkal, vagy a rokonokkal. Az is meggyőződésünk, hogy ami a közösségnek jó, az nekünk is...

— Ilyen történetet biztos sokat hallhatok, igaz? — Igen, mondja elmiért? — Nagyon nehezen éltünk, s én sosem tudtam ebbe belenyugodni. Apám eljárt a szakszervezetbe, már a háború előtt is, vasárnap pedig kihozták a Népszavát. Hangosan olvasták a cikkeket. Mi gyerekek meg figyeltünk, tanultunk. Az, hogy erre az oldalra álltam, egészen törvénytörés volt. Az akkori elhatározás végigkísért a huszonhét esztendőm keresztlé, kis és nagy próbákon éppen úgy, mint otthon, a magánéletben. 1948-ban munkásembert szerettem meg, s hozzá mentem feleségül. Ugyanúgy gondolkodik mint én, ő is a párt tagja, megértjük egymást — anélkül, hogy ezt minden nap megfogalmaznánk. Férjem, Szögi Imre a gyufagyárban egy hámozógépen dolgozik, én a csomagolóban. Mindkettőnk feladata ugyanaz: becsületesen dolgozni, s ezt nagyon komolyan vesszük. Tudom, nem valami nagy cél becsületesen gyufát gyártani — nem is olyan, amiről sokat lehetne beszélni — nekünk ez az első. A mi életünk is ilyen egyszerű. A munkánk összefügg a legbelsőbb gondolatainkkal. A munkahely az otthonunkkal (Szikra-lakásban lakunk) — a barátokkal, az elvtársakkal, a rokonokkal. Már sokszor azon vettük észre magunkat, hogy többszám-ban beszélünk. Talán a nagy család, talán az évek hozták így: a „nekem jó, nekem rossz” — helyett mindig nekünk jó, nekünk rosszra mondunk, értünk, érzünk. Gyárban, otthon, az elvtársakkal, vagy a rokonokkal. Az is meggyőződésünk, hogy ami a közösségnek jó, az nekünk is...

„NEKÜNK AZ ELSŐ

— Mi a legnagyobb öröme? — Ezen bizony nem gondolkoztam. Az biztos, hogy sosem reméltem ilyen életet.

AZ ÖRÖMÖKRŐL

— Ezen bizony nem gondolkoztam. Az biztos, hogy sosem reméltem ilyen életet.

Matkó István

Félideőben az Arad-Szeged között épülő távvezeték

Hazánk területén 58 kilométer, Románia területén pedig 30 kilométer hosszúságban építik ki a KGST-egyezménynek megfelelő 400 kilovolts távvezetékét. A kivitelező országos villa-

a petőfitelepi csöpp szoba, a roppant pénztelenség, az igazán nehéz sors után egy-szeres rendes fizetésünk, lakásunk, életünk legyen! Két fiam van, mindkettőből végzett embert nevelhettem. Az egyik autószerelő, a másik esztergályos, Imrével nem kerestünk rosszul; most, hogy a gyerekek szakmunkások — telik arra, amit megkívánunk, amit el szeretnénk érni. A legnagyobb öröm? — hát hirtelenjében nem tudok választ adni. Vegyük csak sorba. Gyerekkoromban csak álmodtam arról, hogy a magamfajta tisztelget kap, ország-világ előtt. Hogy megbecsüljék a munkáját. Ipari-kodtam. Miniszteri Kiváló dolgozó oklevelet s jelvényt, a 25 évi párttagság után jubileumi emléklapot adtak. De nemcsak nekem, hanem az éhözám hasonlóknak is. — Aztán, aki számot vet lehetőségeivel, szorgalmával, az boldogulhat. Csodálatos lehetőség ez, hisz az ember maga szabhatja meg a sorsát a mi rendszerünkben. Én elégedett vagyok, s úgy érzem, örülök az egész életemnek. Örülök, amikor hazamegyek a kényelmes lakásba, s amikor másnap bejövök a gyárba, az ismerős gépekhez. A munkát nagyon természetesen tartom, sosem hangulatból dolgozom. A gyermekeim ugyanúgy gondolkognak — ez mind az én legnagyobb örömöm. Van még valami, de azt hiszem, magánügy. Jövőre lesz 25. évfordulója az esküvőnknek. Már készülünk, jó lesz együtt a régi barátokkal, a bőségebb asztal körül, mint annak idején. Az ezüst-lakodalmat a tisztí klubban szeretnénk megtartani, meg akarunk hívni mindenkit a rokonságból, a gyárból a legjobb munkatársakat, elvtársakat. S nagyon szeretném, hogy ebben az értesítésben osztoznának velem.

A szemlélődő hajlamos arra, hogy a gépésesen ismétlődő munkát könnyedén ledvetelésnek véleje, pedig nem az. Elnezem Szöginé rüppenő kezeit, évtizedek alatt csiszolt, célszerű mozdulatit, s elhiszem neki, hogy a nehéz munka — nem nehéz.

— És azt is észre kell vennem, hogy csendes boldogsága csodálatos világot teremtett maga körül. Másoknak, társainak is kedvet a munkához, a jó célokhoz.

Úgy tűnhet, elméletileg senki sem tagadja ezt. De a gyakorlatban — ne számítsunk most a kivételeket — iskoláinkban gyakran mégis más történik. Nálunk még nagyon sokan a mennyiséggel nevelnek, illetve próbálnak nevelni. A minőséget kell elsődleges nevelési elvűvé tenni: ebben kell megváltozni a szemléletnek. Túl-ságosan sok ügynevezett nevelési akció zajlik le még iskoláinkban. Ezek, amellyel, hogy a tanulók túlterhelését is növelik, nagyon alacsony hatásfokúak; nem elsősorban minőségükkel, hanem mennyiségükkel akarnak hatni.

A valóságban ez persze bonyolultabb. Itt van mindjárt az a kérdés, hogy mit nevezünk minőségnek. Nem arról van szó ugyanis, hogy egyszerűen és radikálisan csökkentjük erőfeszítéseinket, ha tetszik, a „mennyiségét”. Ezzel önmagában nemcsak hogy semmire sem mennénk, még rontanánk is a helyzetet. De ha a minőséget nem pusztá absztrakciónak, hanem nagyon is valóságos konkrétumnak tekintjük, rögtön világosabbá válik a helyzet.

Nevelési szempontból az az akció számít minőséginek, amely képes a tanulók érzelmi aktivizálására. Ez pedig — bármilyen elvontnak tűnik is a

fogalmazás — nagyon konkrét dolog. Általában nagyon helyes és okos dolog például, hogy az úttörők felkeresik szülőhelyük idősebb embereit, és beszélgetnek velük a hely múltjáról, történetéről. Ennek azonban önmagában még nincs nevelőértéke. Csak akkor válik nevelőhatásúvá, ha mindaz, ami ezeken a beszélgetéseken elhangzik, érzelmileg aktivizálja a tanulókat, azaz magyarul, mindaz, amit a tanulók ilyenkor hallanak, számukra színes, érdekes, megragadó. Ha ez hiányzik, a beszélgetés nevelési szempontból értéktelen: a tanuló számára farszót, unott kötelesség. S ez az unalom úgy növekszik, ahogyan az ilyenféle alkalmas szaporodnak.

Vigyázni kell: a „felejthetetlen élmények” nem gyakoriak. S bár nevelni nyilvánvalóan nemcsak ilyen élményekkel és akciókkal lehet, arra kell törekedni, hogy kezdeményezéseink az unalmastól, a szürkétől távolodva a „felejthetetlen” felé közeledjenek. Ennek a követelménynek a megvalósítása a pedagógus számára természetesen többletmunkával jár; de ha valami, akkor ez igazán megéri. Az időt és energiát kívánó jobb előkészítés bőségesen meghozza gyümölcsét, amint hogy meghozza az erőfeszítés is, amellyel a nevelési ak-

ciók gyakorta tapasztalható ismétlődését akarja elkerülni egy-egy igényesebb pedagógus. Nem abszolút értelemben természetesen, mert az lehetetlen, de legalább olyan mértékben, hogy érzelmi aktivizálódás helyett ne unalmat, közönyt fakasszon egy-egy, egyébként fontos célokra irányuló feladat. Nem hogy nem kell, de nem is szabad mindent az unalomig ismételn, sem akciókban, sem beszédekben: egyik alapelve ez a nevelés hatékonyságának.

Az iskola régen felismerte, hogy a pusztá beszéd, a „prédikáció” nem képvisel tényleges nevelési értéket. Az akció, cselekedtetés vezet inkább eredményre. De aki sokat markol, keveset fog — mondták a régiek, s nekünk is tudni kell, hogy a cselekedtetés sem mennyiségében, hanem minőségében hatásos.

Kevesebbet, de jobban: végül is ide jutunk. Ezt a gondolatot régen kitalálták az emberek, és ki is próbálták, s eddig bevált. Manapság mintha nem hinnék benne. Pedig ennek a nagyon sok emberi tapasztalatot öszegező gondolatnak a megvalósítását nyilván a mi körülményeink között sem kísérné kudarc.

Ökrös László